

CO POZNANIACY ZROBIĄ ZE STADIONEM? WYNIKI SONDAŻU DELIBERATYWNEGO® W POZNANIU

Anna Przybylska a.przybylska@uw.edu.pl
Projekt Społeczny 2012, Instytut Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego

Alice Siu asiu@stanford.edu
Centrum Demokracji Deliberatywnej, Uniwersytet Stanforda

jest realizowany przez

i finansowany ze środków

Trust for Civil Society
in Central & Eastern Euro

SPIS TREŚCI

WSTĘP	3
NA CZYM POLEGA SONDAŻ DELIBERATYWNY®?	4
SONDAŻ DELIBERATYWNY® W POZNANIU	6
WYNIKI	8
REPREZENTATYWNOŚĆ PRÓBY	8
DYSKUSJE W GRUPACH	8
OPINIE PRZED I PO DELIBERACJI.....	9
WIEDZA.....	14
EWALUACJA.....	14
WNIOSKI	16
INFORMACJE DODATKOWE	16
ZAŁĄCZNIK	17

WSTĘP

Decyzja UEFA o przyznaniu Polsce i Ukrainie organizacji Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej w 2012 roku spotkała się z olbrzymim entuzjazmem, nie tylko wśród kibiców. To prestiżowe wydarzenie przyciągnie tysiące gości z kontynentu, a kraje-gospodarze zyskają szczególne zainteresowanie mediów na całym świecie. Oczekuje się, że mistrzostwa przyniosą korzyści ekonomiczne. Najpierw konieczne jest jednak poniesienie istotnych wydatków, zwłaszcza na infrastrukturę sportową, hotelową i drogową.

Stadiony muszą spełniać standardy UEFA dotyczące między innymi liczby miejsc oraz bezpieczeństwa. W Polsce cztery miasta przygotowują się do przyjęcia drużyn piłkarskich i ich kibiców podczas EURO 2012. W Poznaniu stadion jest modernizowany, podczas gdy w Gdańsku, Warszawie i Wrocławiu stadiony są budowane na nowo. Jeszcze przed mistrzostwami piłkarskimi należałoby zastanowić się nad przyszłością właśnie wznoszonych olbrzymich obiektów sportowych. Miasta-gospodarze muszą rozważyć, co będzie się działo na stadionach, gdy ucichnie doping kibiców na EURO 2012, i jak je finansować.

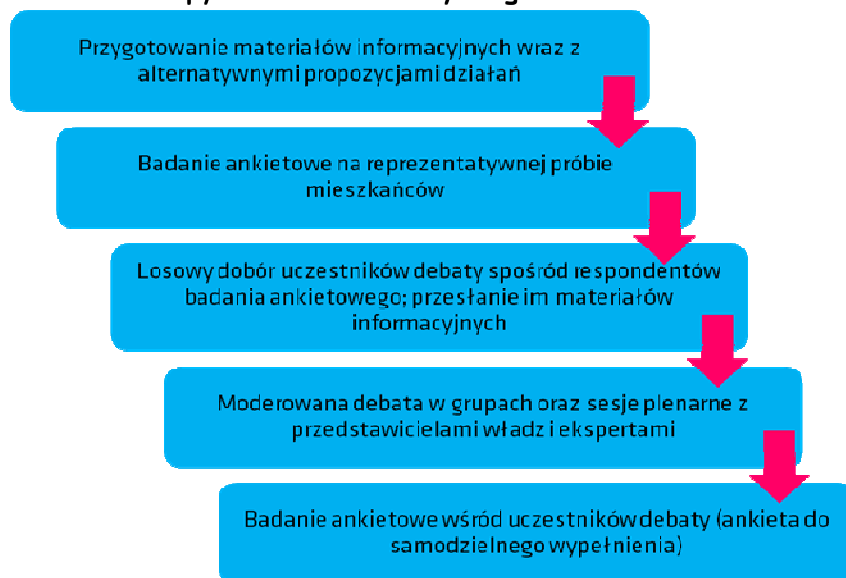
Wydatki na budowę i utrzymanie infrastruktury stadionowej, poza Stadionem Narodowym, są pokrywane z budżetów miejskich. Prowadzi to do pytania o korzyści z inwestycji dla mieszkańców. Jest kilka wariantów zagospodarowania stadionu. Każdy kreuje odmienne społeczne rozwiązania, wraz z plusami i minusami, które trzeba wziąć pod uwagę. Ważne wydaje się, aby mieszkańcy mogli przedstawić własną opinię w sprawie, co umożliwiają konsultacje społeczne. Ich uczestnicy powinni mieć dostęp do pełnej i zrównoważonej informacji, okazję do podzielenia się ze sobą wiedzą oraz dyskusji.

NA CZYM POLEGA SONDAŻ DELIBERATYWNY®?

Na co dzień w znacznej części ludzie kierują się "racjonalną ignorancją". Oznacza to, że ze względu na poczucie braku wpływu politycznego oraz konkurencyjne zajęcia nie poszukują pogłębionej informacji z obszaru polityki publicznej, i nie poddają jej refleksji. Pytani o opinie podczas badań sondażowych niejednokrotnie powtarzają to, co usłyszeli w mediach. Konsekwencje są znaczące, gdy na podstawie uzyskanych wyników podejmowane są decyzje polityczne.

Sondaż Deliberatywny® - metoda konsultacji społecznych opracowana przez prof. Jamesa Fishkina - sprzyja formułowaniu opinii w kontekście zrównoważonej informacji i debaty. Każdorazowo w konsultacjach uczestniczy reprezentatywna grupa obywateli. Otrzymują oni materiały informacyjne wraz z alternatywnymi propozycjami działań w danej sprawie, opracowywanymi przez przedstawicieli władz oraz różnych partnerów społecznych. W trakcie jedno- lub dwudniowej debaty uczestnicy konsultacji rozważają plusy i minusy przedstawionych im propozycji. Ich opinie są zbierane w sposób poufny za pośrednictwem ankiety przed i po deliberacji. Wyniki są porównywane pod kątem ewentualnych zmian w preferencjach na skutek debat w grupach oraz spotkań z przedstawicielami władz i ekspertami. Kolejne etapy realizacji Sondażu Deliberatywnego® zostały przedstawiono na poniższym schemacie:

Schemat 1. Etapy Sondażu Deliberatywnego

Sondaż Deliberatywny® został wykorzystany w szesnastu krajach, w tym w Stanach Zjednoczonych, Wielkiej Brytanii, Chinach, Japonii, Brazylii, Argentynie, Włoszech, Irlandii Północnej, na Węgrzech. Centrum Demokracji Deliberatywnej na Uniwersytecie Stanforda, w porozumieniu z partnerami w krajach członkowskich Unii Europejskiej, zorganizowało

również trzydniowy Sondaż Deliberatywny® o charakterze międzynarodowym. W jego trakcie zwykli obywatele mogli spotkać się, żeby porozmawiać o wybranych zagadnieniach dotyczących wspólnej polityki europejskiej.

Wyniki Sondażu Deliberatywnego® były brane pod uwagę przy formułowaniu założeń i realizacji polityk na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym. W Teksasie, seria Sondaży Deliberatywnych® na temat wyboru źródeł energii, wpłynęła na kierunek działań, które uczyniły ten stan wiodącym w Stanach Zjednoczonych pod względem wykorzystania energii wiatrowej. W Brazylii wyniki konsultacji na poziomie kraju miały znaczenie dla reformy dotyczącej służb publicznych. W Argentynie podążono za rezultatami lokalnego Sondażu Deliberatywnego® w przygotowaniu polityki dotyczącej ruchu drogowego i tranzytowego.

jest realizowany przez

i finansowany ze środków

SONDAŻ DELIBERATYWNY® W POZNANIU

W listopadzie 2009 roku w Poznaniu odbył się pierwszy w Polsce Sondaż Deliberatywny®. Jego celem było zebranie informacji o preferencjach mieszkańców dotyczących zarządzania stadionem przy ul. Bułgarskiej, po zakończeniu mistrzostw UEFA EURO 2012.

Stadion przy ul. Bułgarskiej należy do miasta. Do tej pory był zarządzany przez POSIR – Poznański Ośrodek Sportu i Rekreacji. Koszt eksploatacji stadionu był w większości pokrywany ze środków publicznych. Natomiast głównym użytkownikiem infrastruktury sportowej był prywatny klub piłkarski „Lech”. Wydatki na utrzymanie nowego stadionu wzrosną około czterokrotnie. Bez istotnego finansowego udziału użytkowników, będą stanowiły bardzo poważne obciążenie dla budżetu Poznania.

Opracowane zostały cztery scenariusze dotyczące przyszłości stadionu przy ul. Bułgarskiej. Różnią się one pod względem wyboru przyszłego operatora oraz strategii zarządzania, stopnia komercjalizacji wykorzystania obiektu, dostępnością infrastruktury dla mieszkańców na cele rekreacyjne.

Pierwszy scenariusz proponuje powierzyć zarządzanie stadionem klubowi piłkarskiemu „Lech”, który dotychczas był jego głównym użytkownikiem. Miasto wciąż wspierałoby finansowo utrzymanie obiektu. Zwolennicy tej opcji podkreślają, że stadion klasy mistrzowskiej powinien mieć jako gospodarza klub piłkarski o znaczącej pozycji. Podnosi to jego prestiż. Bez wątplenia klub „Lech” jest również elementem strategii promocyjnej Poznania. Scenariusz zakłada umiejscowienie w pobliżu stadionu czterech boisk treningowych. Pozostała przestrzeń w otoczeniu obiektu byłaby wykorzystywana zgodnie z ustaleniami klubu oraz miasta. Poparcie tego scenariusza oznaczałoby istotne wydatki z budżetu miejskiego.

Drugi scenariusz zobowiązuje do zarządzania stadionem POSIR – Poznański Ośrodek Sportu i Rekreacji. Był on dotychczasowym menadżerem obiektu. Zgodnie z tym scenariuszem miasto prócz kosztów budowy i utrzymania stadionu, pokrywałoby w części wydatki związane z użytkowaniem infrastruktury sportowej i rekreacyjnej. Wsparcie ze strony miasta pozwoliłoby na udział w zajęciach sportowych organizowanych na stadionie i w jego otoczeniu mieszkańcom o różnym statusie ekonomicznym. Oponenci scenariusza uważają, że w obiekcie o tej klasie powinny być organizowane wydarzenia sportowe, i ewentualnie rozrywkowe, które mogłyby przynosić dochód. Wymienione wcześniej funkcje sportowe i rekreacyjne dla mieszkańców mogą być realizowane w innych miejscach. Koszt wprowadzenia w życie tego scenariusza byłby dla miasta bardzo wysoki.

W trzecim scenariuszu stadionem ma zarządzać spółka prywatna lub publiczno-prywatna. Wykorzystanie obiektu podporządkowano by zasadom komercyjnym, ale jego otoczenie pozostawałoby przestrzenią otwartą dla uprawiania sportu i rekreacji na zasadach niekomercyjnych. Powierzchnia budynku stadionu byłaby wynajmowana pod usługi zgodnie z cenami rynkowymi. Dotyczyłoby to także klubów sportowych. Klub „Lech” i inne

kluby piłkarskie nie byłyby wspierane finansowo z publicznych środków. Ten scenariusz najprawdopodobniej zapewniłby miastu dochód pozwalający pokryć koszty budowy stadionu, ale raczej nie pozwoliłby na osiągnięcie zysku.

Realizacja czwartego scenariusza dałaby okazję do komercyjnego zagospodarowania zarówno budynku stadionu, jak i jego otoczenia. W bliskości stadionu ulokowane zostałyby obiekty o przeznaczeniu handlowo-usługowym. Powierzchnia w obrębie całego kompleksu stadionowego byłaby wynajmowana na zasadach rynkowych. Zarządzaniem całością zajęłby się prywatny komercyjny inwestor, który sfinansowałby budowę nowych obiektów. Scenariusz ten jest najbardziej komercyjny spośród przedstawionych rozwiązań. Jego minusem jest ograniczenie dostępności kompleksu sportowo-rekreacyjnego do osób o odpowiednim poziomie dochodów. Z drugiej strony projekt daje nadzieję na większe wpływy, a być może nawet zysk finansowy dla miasta.

jest realizowany przez

i finansowany ze środków

Trust for Civil Society
in Central & Eastern Euro

REPREZENTATYWNOŚĆ PRÓBY

W poznańskim sondażu wzięło udział 880 osób, a w moderowanej dyskusji (deliberacji) – 148 osób. Grupa uczestników deliberacji oraz grupa uczestników sondażu, którzy nie wzięli udziału w deliberacji, nie różniły się w sposób istotny statystycznie pod względem płci, poziomu wykształcenia oraz dochodów. Natomiast uczestnicy debat byli średnio nieco młodszy. W obydwu grupach przeważająca część osób deklarowała zaangażowanie w jakąś formę aktywności ruchowej. Poznaniacy zaangażowani w dyskusję byli jednak nieco bardziej aktywni pod tym względem. Ostatecznie rozkład odpowiedzi na pytania dotyczące światopoglądu był podobny wśród uczestników deliberacji oraz tych, którzy ograniczyli swój udział w konsultacjach do sondażu. Dlatego też na podstawie odpowiedzi uczestników deliberacji można wnioskować o opiniach całej populacji Poznania.

DYSKUSJE W GRUPACH

Z wyników sondażu wiemy, że większość biorących w nim udział poznaniaków przynajmniej raz była na stadionie, a niemała część odwiedza go regularnie. Zanim przejdziemy do omówienia zmian w opiniach mieszkańców odnotowanych w badaniu ankietowym, warto przybliżyć kilka refleksji płynących z dyskusji grupowych. Pozwalają one zorientować się w tym, jakie aspekty rozważanego problemu są dla ludzi ważne, a jakie okazały się trudne.

Z debaty można wnioskować, że stadion budzi duże zainteresowanie mieszkańców. Wśród uczestników konsultacji były osoby, które opowiadały o tym, że śledzą postępy prac przygotowujących go do mistrzostw Europy w piłce nożnej. Byli też tacy, którzy w trakcie omawiania sposobów zagospodarowania obiektu wykazali się szczegółową wiedzą na temat specyficznych uwarunkowań architektonicznych. Dyskusja ujawniła zapał kibicowania poznańskim drużynom piłkarskim - „Lechowi” i „Warcie”, zwłaszcza podczas meczy na stadionie, które – jak się okazuje – mogą być rozrywką rodzinną.

Debata dotyczyła wykorzystania stadionu miejskiego oraz jego otoczenia. Dlatego konieczne było określenie, o jakiej przestrzeni jest mowa, a także jakie funkcje może spełniać budynek stadionowy i przylegający do niego teren. Mieszkańcy bardzo szybko zorientowali się w możliwościach i ograniczeniach zagospodarowania kompleksu stadionowego. W trakcie dyskusji próbowali wyważyć funkcje zarobkowe stadionu z możliwością otwartej rekreacji. Silnie akcentowany był miejski charakter obiektu, otwartego dla wszystkich bez względu na podziały ze względu na czynniki społeczne i ekonomiczne.

Równocześnie dyskusja sprawiła, że kwestia kosztów użytkowania stadionu stała się bardziej wyraźna i zrozumiała. Na przykład rozmawiając o uwarunkowaniach wykorzystania głównej płyty boiska wskazywano na konieczność regeneracji murawy. Racjonalizując zagospodarowanie całego obiektu nie ograniczono się jednak do piłki nożnej. Żywo omawiano rozwój innych aktywności sportowych i pozasportowych podając przykłady

rozwiązań ze stadionów w innych krajach. Wskazywano chociażby możliwości i potrzebę częstszej niż dotychczas organizacji koncertów.

Interesujące wydaje się, że gdy uczestnicy konsultacji zaczęli rozumieć, jakie są koszty utrzymania stadionu, wzrastała ich gotowość do płacenia za korzystanie z jego infrastruktury. Pojawiały się sugestie, że brak odpłatności sprawi, że ludzie nie będą szanować infrastruktury sportowej, i że zacznie ona niszczyć. Proponowano również, aby dzięki opłatom miasto zainwestowało w małe obiekty sportowe rozmieszczone w różnych punktach miasta.

W trakcie debaty wyzwaniem stanowiła ocena wielkości wydatków związanych z budową i wykorzystaniem stadionu w kontekście budżetu miejskiego oraz innych wydatków publicznych. Niełatwe okazało się też zrozumienie, czy i kiedy komercyjne wykorzystanie obiektu sportowego wiąże się z większym lub mniejszym kosztem dla pojedynczego mieszkańca.

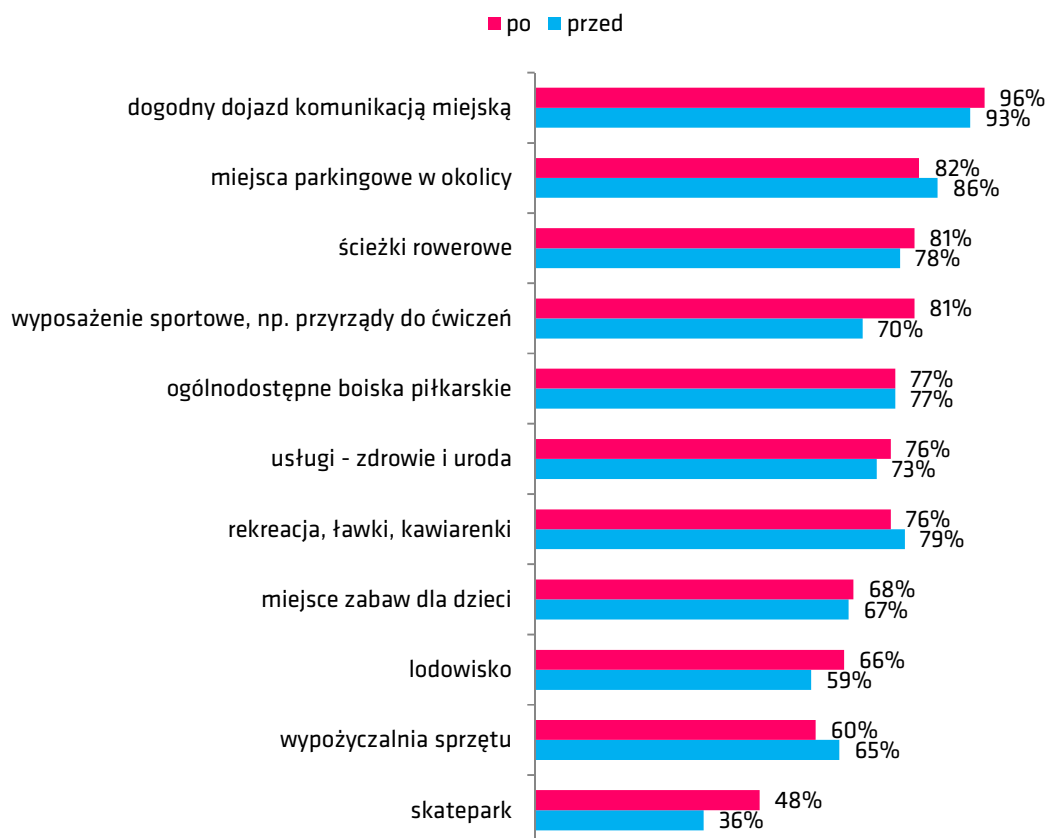
OPINIE PRZED I PO DELIBERACJI

Podstawowym wynikiem Sondażu Deliberatywnego[®] jest rozkład preferencji, który odczytujemy z odpowiedzi udzielanych w ankiecie. Uczestnicy sondażu wypełniali ankietę trzykrotnie: po raz pierwszy w trakcie wywiadu telefonicznego lub bezpośredniego (T1), po raz drugi po przybyciu na miejsce deliberacji (T2), i po raz trzeci po zakończeniu debat w grupach (T3). Kwestionariusz zawierał 47 pytań o opinie. Niektóre z nich zostały przedstawione uczestnikom tylko dwukrotnie, w trakcie pomiaru T1 i T3 lub T2 i T3, ale wszystkie znalazły się w końcowej ankiecie (pomiar T3). Dlatego w opisie wyników umieszczonych w tabelach poniżej określenie „przed deliberacją” może oznaczać pomiar T1 lub T2. Na 47 ogółem zadanych pytań, odpowiedzi zmieniły się w sposób istotny statystycznie (na poziomie .05) dla około połowy pytań.

W trakcie konsultacji mieszkańcy byli proszeni o ustosunkowanie się do inwestycji, które zachęciłyby ich do częstszego odwiedzania stadionu i jego okolic. Mieszkańcy z chęcią widzieliby realizację większości wymienionych w ankiecie propozycji. Szczególnie wysoko na skali potrzeb uplasowały się jednak przede wszystkim inwestycje związane z usprawnieniem dojazdu do stadionu. Po deliberacji 96% uczestników konsultacji zarekomendowało wprowadzenie udogodnień dotyczących transportu miejskiego, 82% - wyznaczenie miejsc parkingowych w okolicy, a 81% - wytyczenie ścieżek rowerowych. Wśród inicjatyw dotyczących infrastruktury sportowo-rekreacyjnej za pomysł najbardziej godny polecenia uznano zamontowanie na terenie przylegającym do stadionu wolnostojących przyrządów do ćwiczeń dla osób w różnym wieku. Poparło go 81% respondentów. W następnej kolejności mieszkańcy widzieliby inwestycje w ogólnodostępne boiska piłkarskie - 77% pozytywnych wskazań, usługi dla zdrowia i urody w budynku stadionu - 76% oraz miejsca odpoczynku, jak ławki i kawiarenki - 76%.

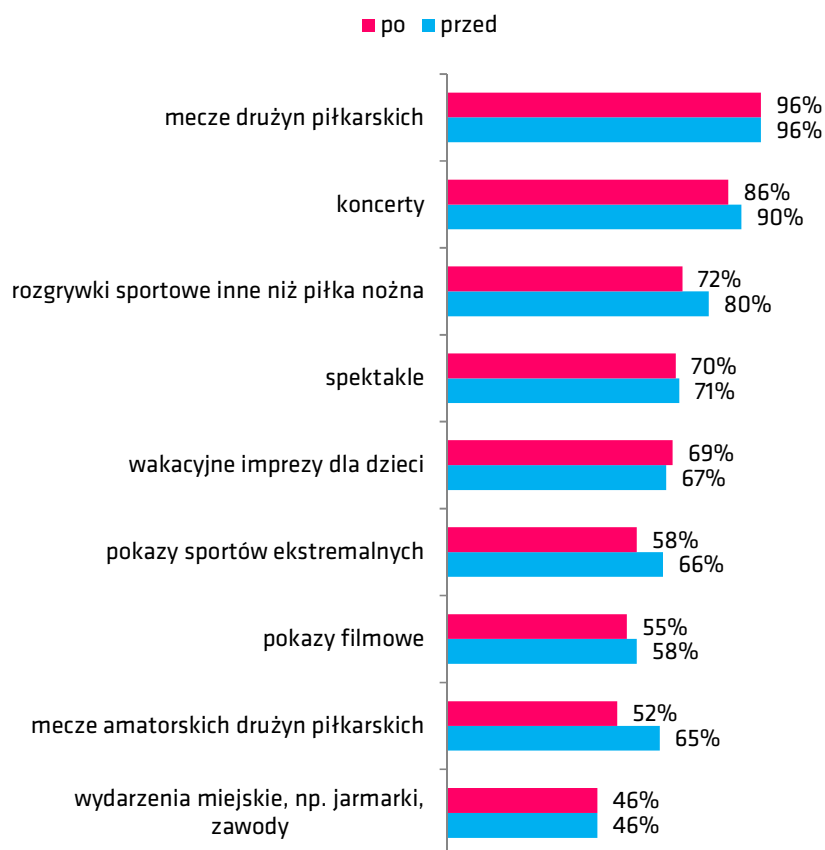
Po deliberacji nastąpiła istotna statystycznie zmiana poparcia dla trzech elementów otoczenia stadionu. Mianowicie odnotowano wzrost aprobaty dla skateparku (z 36% do 48%), przyrządów do ćwiczeń (z 70% do 81%) oraz lodowiska (z 59% do 66%). W przypadku pozostałych elementów infrastruktury opinie nie zmieniły się znacząco.

Wykres 1. Ocena przydatności infrastruktury sportowej i rekreacyjnej

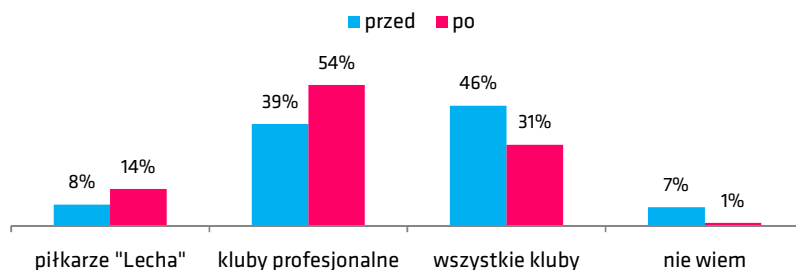
Opinie dotyczące oczekiwanego typu wydarzeń, które mogłyby odbywać się na stadionie nie zmieniły się wyraźnie po odbytych dyskusjach. Niemal wszyscy (96% respondentów) przed i po deliberacji byli zgodni co do organizacji meczy profesjonalnej piłki nożnej. Natomiast po zapoznaniu się z materiałami informacyjnymi oraz wymianie opinii miał miejsce istotny spadek poparcia dla organizacji meczy amatorskich na głównej płycie stadionu – z 65% do 52%. W trakcie dyskusji uczestnicy konsultacji stracili też zainteresowanie organizacją wydarzeń sportowych innych niż piłka nożna (spadek z 80% do 72%), w tym pokazów sportów ekstremalnych (spadek z 86% do 58%). Informacje porównawcze na temat poparcia dla poszczególnych wydarzeń prezentuje poniższy wykres:

Wykres 2. Wydarzenia na stadionie

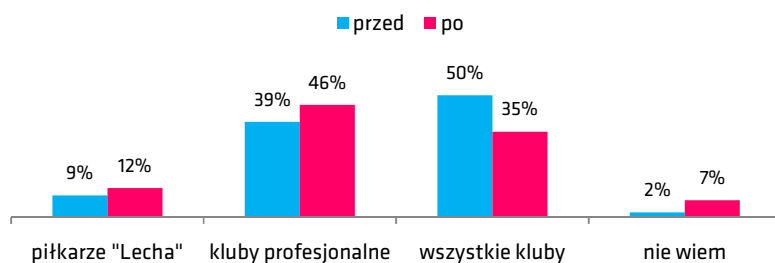
Deliberacja wzmocniła w uczestnikach konsultacji przekonanie, że tylko profesjonalne drużyny piłkarskie powinny korzystać z płyty głównej stadionu. Poparcie dla tej opinii wzrosło z 39% przed dyskusją do 54% po dyskusji. Jednocześnie zmniejszył się odsetek osób twierdzących, że boisko główne powinno być dostępne dla wszystkich drużyn piłkarskich z 46% do 31%. Opinia, zgodnie z którą tylko klub „Lech” powinien być użytkownikiem infrastruktury stadionowej, miała podobną liczbę zwolenników przed i po deliberacji (odpowiednio 8% i 14% respondentów).

Wykres 3. Korzystanie z płyty głównej stadionu

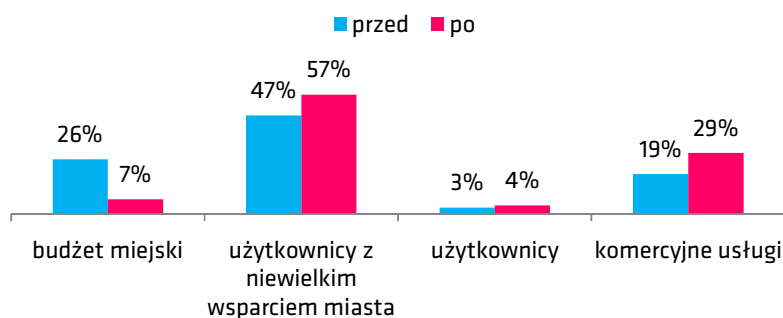
Podobną prawidłowość można było zaobserwować w odniesieniu do wykorzystania boisk treningowych, znajdujących się obok stadionu. Odsetek zwolenników ich udostępnienia wszystkim chętnym zmalał z 50% do 35%. Wzrósł natomiast odsetek zwolenników ograniczenia użytkowania boisk do klubów profesjonalnych – z 39% do 46%. Poparcie dla użytkowania tej infrastruktury tylko przez klub „Lech” pozostało na niskim poziomie.

Wykres 4. Korzystanie z boisk treningowych

Uczestnicy konsultacji byli proszeni o zastanowienie się nad kwestią zarządzania stadionem oraz źródłami jego finansowania. Musieli rozstrzygnąć między opcją szerokiego dostępu do infrastruktury a samofinansowaniem się inwestycji jako komercyjnego przedsięwzięcia. Odpowiedzi między pierwszym, a końcowym pomiarem opinii, wykazują wzrost poparcia dla poszukiwania funduszy poza budżetem miasta. Odsetek zwolenników utrzymywania stadionu wyłącznie ze środków miejskich zmalał z 26% do 7%. Dominowało przekonanie, że stadion powinien być finansowany przez użytkowników z niewielkim wsparciem z funduszy publicznych. Przed deliberacją opinię tę podzielało 47% respondentów, po 57%. W wyniku deliberacji zwiększył się natomiast udział osób uważających, że miasto nie powinno dokładać się do finansowania stadionu, a wręcz przeciwnie – powinno móc zarobić na wynajmowaniu powierzchni użytkowej (wzrost z 19% do 29%). Odpowiedzi na inne pytania kwestionariuszowe również świadczą o większej akceptacji dla rozwiązań komercyjnych. Wyniki sugerują, że po deliberacji mieszkańcy zrozumieli możliwość, a nawet konieczność takiego wykorzystania stadionu, które umożliwiłoby pokrycie kosztów jego utrzymania.

Wykres 5. Opcje finansowania stadionu

Poznaniacy nie są jednak skłonni kierować się wyłącznie kryteriami finansowymi. Propozycje wiążące się ze zdecydowanym ograniczeniem dostępu do infrastruktury

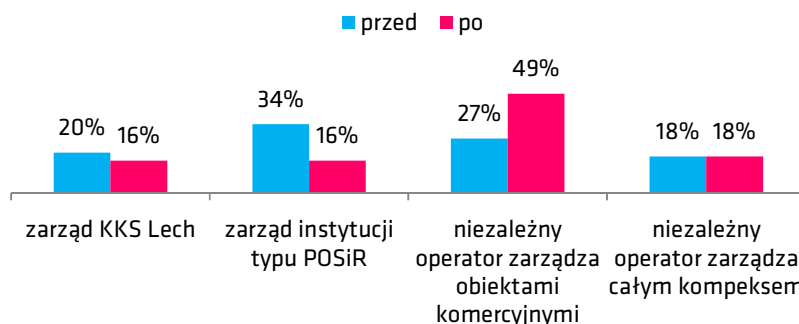
sportowej i rekreacji dla większości mieszkańców są odrzucane. Wygrywają rozwiązania pośrednie, godzące zysk finansowy z celami ogólnospołecznymi.

Wyniki pomiaru opinii pokazują, że koncepcja, aby stadion był wykorzystywany w sposób umożliwiający odzyskanie zainwestowanych środków, a więc z przeznaczeniem na komercyjne usługi i rozrywkę poparło w końcowej fazie konsultacji 24% uczestników, w porównaniu z 13% w fazie początkowej. Dominujące jest przekonanie, że racjonalizując decyzje finansowe, powinno się pamiętać przynajmniej o udostępnieniu poznaniakom okolic stadionu na cele rekreacyjne – 37%. Niemal równie popularna pozostała idea większego zaangażowania miasta w promocję sportu wśród mieszkańców na stadionie, nawet jeśli oznacza to ponoszenie dodatkowych kosztów – 36%.

Uczestnikom konsultacji przedstawiono cztery scenariusze opisujące różne koncepcje zarządzania stadionem i otaczającym go terenem. Pierwsza proponowała zarząd klubu "Lech". Druga pozostawiała jako menadżera POSiR. Trzecia optowała za prywatną lub publiczno-prywatną spółką, która podjęłaby działania komercyjne na stadionie przeznaczając jego otoczenie na cele rekreacyjne. Wreszcie czwarty wariant przewidywał oddanie obiektu wraz z otoczeniem w zarządzanie prywatnemu inwestorowi, który zmaksymalizowałby dochody z wynajmu powierzchni użytkowej.

Przed deliberacjami mieszkańcy ustosunkowali się najbardziej przychylnie do drugiej propozycji potwierdzającej zarządzania stadionem przez POSiR. W mniejszym stopniu poparcie zyskały kolejno: scenariusz 3, następnie 4, i wreszcie 1. Po zakończeniu deliberacji uczestnicy najchętniej widzieliby realizację trzeciej propozycji. Poparcie dla niej wzrosło z 27% do 49%.

Wykres 6. Koncepcje zarządzania stadionem

Mieszkańców poproszono również o ocenę prowadzonych w mieście przygotowań do mających odbyć się w 2012 roku europejskich rozgrywek piłkarskich. Ogółem spotkały się one z zadowoleniem 45% respondentów. Brak satysfakcji został zgłoszony przez 15% badanych. Odsetek zadowolonych wzrósł do poziomu 76%, gdy pytanie dotyczyło prac przygotowawczych prowadzonych na samym stadionie.

WIEDZA

W trakcie konsultacji uczestnicy zdobyli dodatkową wiedzę o mieście, zwłaszcza o infrastrukturze sportowej. Mieli też okazję zapoznać się z informacjami dotyczącymi stadionów, metod ich zarządzania oraz finansowania, a także możliwych sposobów użytkowania. Otrzymali też porcję faktów dotyczących stadionu przy ul. Bułgarskiej.

W użytych kwestionariuszach zamieszczono siedem pytań, które diagnozowały poziom wiedzy mieszkańców nt. stadionu, miasta i przygotowań do UEFA EURO 2012. Uśredniając stopień trafnych odpowiedzi, można powiedzieć, że po debatach wiedza uczestników konsultacji wzrosła z 68% do 75%. Największy wzrost odnotowano w przypadku odpowiedzi na pytanie o właściciela stadionu, o 14%. Szczegółowe dane o wzroście wiedzy w podziale na pytania zawiera powyższa tabela:

Tabela 1. Zmiana poziomu wiedzy

	Przed	Po	Zmiana
Proszę powiedzieć, który wymienionych poniżej obiektów sportowych jest obecnie rozbudowywany na potrzeby europejskich mistrzostw w piłce nożnej w 2012 roku?	97.1%	95.0%	-2.1
Proszę powiedzieć, czy zgodnie z Pana(i) wiedzą, stadion piłkarski przy ul. Bułgarskiej należy do ...?	82.9%	97.1%	+14.2
A czy do tej pory stadion był głównie użytkowany przez ...?	86.4%	93.6%	+7.2
Proszę powiedzieć, czy zgodnie z tym, co Pan(i) słyszał(a), stadion przy ul. Bułgarskiej jest finansowany z pieniędzy...?	85.7%	91.4%	+5.7
Jak Pan(i) sądzi, ile ogółem imprez sportowych, kulturalnych i innych w ciągu roku odbywało się do tej pory na stadionie piłkarskim przy ul. Bułgarskiej?	47.9%	57.9%	+10.0
Ilu ludzi mieszka w Poznaniu?	38.6%	50.7%	+12.1
Jaka część budżetu miasta jest przeznaczana na sport?	34.3%	40.7%	+6.4
Indeks wiedzy	67.6%	75.2%	+7.6

EWALUACJA

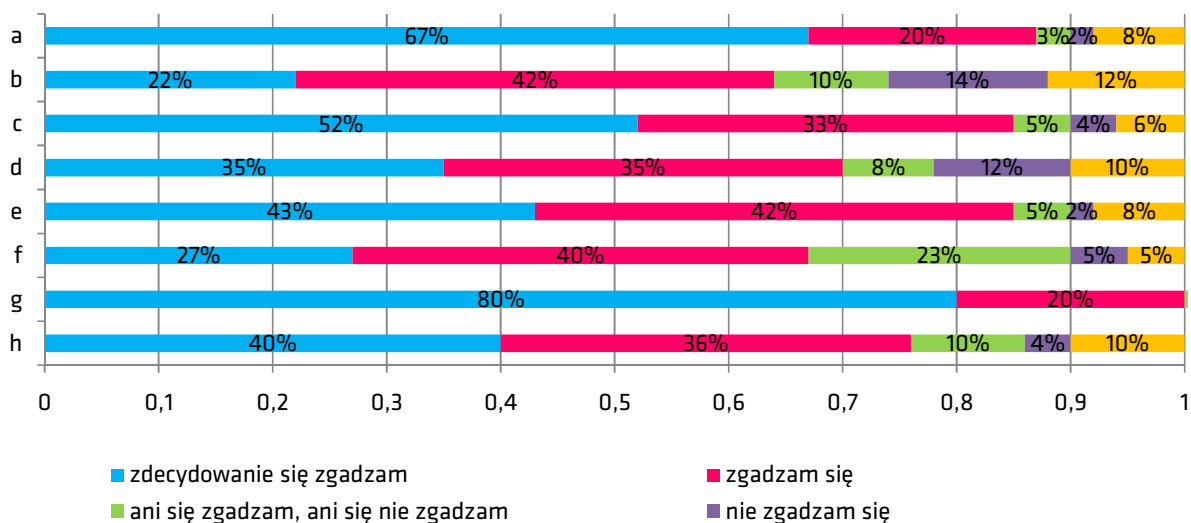
Mieszkańcy Poznania ocenili swój udział w pierwszym Sondażu Deliberatywnym® bardzo pozytywnie. Materiały informacyjne przygotowane z myślą o wprowadzeniu uczestników Sondażu Deliberatywnego® w temat przyszłości stadionu przy ul. Bułgarskiej, przeczytała połowa osób zaproszonych na deliberację. Informacja zawarta w materiałach ogółem została oceniona jako zrównoważona przez trzy czwarte osób biorących udział w konsultacjach. Jedna czwarta uznała, że niejednakowo sprzyjały one różnym scenariuszom działań. Przekonanie o bezstronności informacji było silniejsze wśród osób, które przeczytały dokumenty w całości (około 80%) w porównaniu z tymi, którzy przeczytali je tylko częściowo (około 67%).

Uczestnicy konsultacji mieli szczególnie pozytywną opinię o dyskusjach w grupach. Dla niezakończonego przebiegu deliberacji kluczowa jest rola moderatorów. Przeważająca część uczestników debat grupowych stwierdziła, że sposób prowadzenia dyskusji pozwalał każdemu na wyrażenie własnych opinii (około 88%). Z mniejszym przekonaniem

wypowiadano się o jednakowym wkładzie wszystkich w dyskusję. Jedna czwarta respondentów zwróciła uwagę na dominującą rolę któregoś z uczestników grupy. Mimo to 54% zachowało pozytywną opinię o zrównoważonym uczestnictwie wszystkich zainteresowanych.

Zdobycie wiedzy na temat różnych opinii wydaje się szczególnie pozytywnym aspektem dyskusji grupowych. Debata odbywała się wśród osób, które różniły: wiek, wykształcenie, pozycja społeczno-ekonomiczna, poglądy polityczne. Nieczęsto zdarza się rozmowa w tak zróżnicowanym towarzystwie. Sondaż Deliberatywny® stworzył okazję do zaznajomienia się z argumentami, których raczej nie mielibyśmy okazji usłyszeć w innych okolicznościach. Respondenci wydawali się też przekonani o tym, że w trakcie dyskusji grupowych mieli swobodny dostęp do adekwatnej i kompletnej informacji (około 86%) oraz różnych opinii (około 69%). Uczestnicy debat uważali również, że moderatorzy nie starali się wpłynąć na ich opinię (około 85%). Większość uczestników (około 78%) doceniła wzajemny szacunek wśród dyskutantów. Wyniki dotyczące oceny różnych aspektów debat w grupach przedstawia poniższy wykres:

Wykres 7. Ocena dyskusji w grupach

- a. moderator grupy zapewnił wszystkim możliwość uczestniczenia w dyskusji
- b. członkowie mojej grupy w stosunkowo równym stopniu brali udział w dyskusji
- c. moderator niekiedy próbował przekonywać grupę do własnych poglądów.
- d. moderator starał się, by w dyskusji zostały uwzględnione przeciwstawne poglądy
- e. w trakcie dyskusji w grupach omówiono istotne aspekty dyskutowanej kwestii
- f. dowiedziałem się wielu rzeczy o ludziach bardzo różnych ode mnie o nich
- g. dyskusja została zdominowana przez kilka osób.
- h. członkowie mojej grupy szanowali poglądy innych.

WNIOSKI

Sondaż Deliberatywny® w Poznaniu dotyczył przyszłości stadionu przy ul. Bułgarskiej, istotnej inwestycji związanej z przygotowaniem miasta do mistrzostw Europy w piłce nożnej EURO 2012. Udział miasta w wydarzeniu sportowym międzynarodowej rangi buduje jego prestiż. Niemniej rozbudowa stadionu, a także jego utrzymanie w przyszłości pociągają za sobą znaczne koszty. Dlatego zdecydowano, że wspólnie z mieszkańcami należy zastanowić się nad długoterminową strategią dotyczącą zarządzania i finansowania obiektu. Proces konsultacji ma dodatkowo zapewnić społeczną legitymizację decyzji.

W Sondażu Deliberatywnym® uczestniczyła reprezentatywna grupa mieszkańców. Konsultacje trwały cały dzień. W ich wyniku uczestnicy poszerzyli swoją wiedzę dotyczącą problemu. Co jednak najistotniejsze, po zapoznaniu się z materiałami informacyjnymi oraz wymianie argumentów w grupach, a także po spotkaniach z przedstawicielami władz i ekspertami, przedstawili swoje ostateczne preferencje. W odniesieniu do niektórych pytań uczestnicy zmienili opinie w trakcie deliberacji, w stosunku do innych ich opinie pozostały takie same. Ważne, że w każdym przypadku były one wynikiem namysłu i rozważenia za i przeciw różnych opcji.

Mieszkańcy wyposażeni w wiedzę o faktach i opiniach innych niż ich własne ujrzeni przyszłość stadionu w szerszej perspektywie. Pojawiło się myślenie o stadionie w kontekście miasta i wspólnoty lokalnej. Na zagadnienie spojrzano biorąc pod uwagę wiele potrzeb, alternatywnych sposobów ich zaspokojenia, związanych z nimi plusów i minusów. W ten sposób prowadzony proces konsultacyjny prowadzi do budowania szacunku dla odmiennych racji, a także zaufania między mieszkańcami oraz między mieszkańcami i przedstawicielami władz.

INFORMACJE DODATKOWE

Sondaż Deliberatywny® w Poznaniu został przygotowany przez Projekt Społeczny 2012, w Instytucie Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego oraz Centrum Demokracji Deliberatywnej na Uniwersytecie Stanforda.

Pragniemy podziękować za udział w pierwszym w Polsce Sondażu Deliberatywnym® Poznaniowi – przedstawicielom władz miasta i mieszkańcom. Było to cenne doświadczenie dla nas wszystkich. Mamy nadzieję, że wniesie ono wkład w rozwój deliberatywnych form konsultacji społecznych, metod wspomagającej proces skutecznego podejmowania decyzji.

jest realizowany przez

i finansowany ze środków

in Central & Eastern Euro

ZAŁĄCZNIK

W tabeli dane z pomiaru sprzed deliberacji wpisane są w polu jasnym, wyniki z pomiaru po deliberacji wpisane są w polu ciemnym.

1. Proszę ocenić w skali od 0 do 5, gdzie 0 oznacza „nieważne” a 5 oznacza „bardzo ważne”, w jakim stopniu istotne dla atrakcyjności sportowej i rekreacyjnej okolicy stadionu przy ul. Bułgarskiej byłoby dla Pana(i):

rodzaj infrastruktury	nieważne 0	1	2	3	4	bardzo ważne 5	nie wiem
a. wyposażenie sportowe, np. przyrządy do ćwiczeń	1.4%	1.4%	7.9%	15.0%	39.3%	30.7%	4.3%
	0.0%	1.4%	5.7%	8.6%	34.3%	46.4%	3.6%
b. walory rekreacyjne, np. ławki, kawiarenki	0.0%	2.1%	5.0%	13.6%	40.0%	38.6%	0.7%
	0.7%	2.1%	2.9%	16.4%	37.9%	38.6%	1.4%
c. dogodny dojazd komunikacją miejską	0.7%	0.7%	0.7%	4.3%	12.9%	80.0%	0.7%
	0.0%	0.7%	0.0%	2.9%	16.4%	79.3%	0.7%
e. miejsca parkingowe w okolicy	0.0%	0.7%	2.9%	9.3%	26.4%	60.0%	0.7%
	0.0%	2.9%	2.1%	10.7%	26.4%	55.7%	2.1%
f. wypożyczalnia sprzętu	0.7%	3.6%	7.1%	21.4%	37.9%	27.1%	2.1%
	0.0%	2.1%	7.9%	27.1%	30.0%	30.0%	2.9%
g. miejsce zabaw dla dzieci	0.7%	5.0%	7.1%	16.4%	28.6%	38.6%	3.6%
	2.1%	3.6%	7.9%	15.0%	31.4%	36.4%	3.6%
h. ścieżki rowerowe	0.7%	2.1%	7.9%	10.7%	30.0%	47.9%	0.7%
	0.7%	0.7%	5.7%	9.3%	35.7%	45.0%	2.9%
i. skatepark	10.0%	10.7%	15.0%	23.6%	20.7%	15.7%	4.3%
	3.6%	10.0%	11.4%	22.9%	32.1%	16.4%	3.6%
j. lodowisko	4.3%	5.7%	13.6%	17.1%	30.0%	28.6%	0.7%
	5.7%	5.7%	6.4%	13.6%	35.0%	30.7%	2.9%
k. ogólnodostępne boiska piłkarskie	0.7%	1.4%	3.6%	14.3%	25.7%	51.4%	2.9%
	0.7%	1.5%	4.4%	16.1%	24.1%	53.3%	2.1%
l. usługi związane z poprawą kondycji, zdrowia i urody w budynku stadionu	1.4%	2.9%	5.7%	15.7%	35.7%	37.9%	0.7%
	0.7%	1.4%	4.1%	17.9%	22.8%	53.1%	3.3%

2. Wymienię wydarzenia, które mogłyby odbywać się na stadionie przy ul. Bułgarskiej w przyszłości. Prosił(a)bym, aby określił(a) Pan(i) na ile popiera organizację każdego z nich, podając liczbę od 0 do 5, gdzie 0 oznacza, że to „bardzo zły pomysł”, a 5, że to „bardzo dobry pomysł”.

Rodzaj aktywności	bardzo zły pomysł 0	1	2	3	4	bardzo dobry pomysł 5	nie wiem
a. mecze piłki nożnej drużyn profesjonalnych	0.7%	0.0%	1.4%	0.7%	10.0%	86.4%	0.7%
	0.0%	0.7%	0.7%	0.7%	6.4%	89.3%	2.1%
b. mecze piłki nożnej drużyn nieprofesjonalnych	1.4%	1.4%	12.9%	14.3%	35.0%	30.0%	3.6%
	6.4%	7.1%	10.0%	20.0%	28.6%	23.6%	4.3%
c. koncerty	1.4%	0.7%	0.7%	6.4%	23.6%	66.4%	0.7%
	0.7%	0.7%	1.4%	10.0%	17.1%	69.3%	0.7%
d. spektakle	2.1%	2.1%	5.7%	15.0%	36.4%	35.0%	3.6%
	2.9%	2.1%	3.6%	17.1%	29.3%	40.7%	4.3%
e. pokazy filmowe	0.7%	6.4%	11.4%	22.1%	28.6%	29.3%	1.4%
	2.9%	5.0%	4.3%	27.1%	27.1%	27.9%	5.7%
f. rozgrywki sportowe inne niż piłka nożna	1.4%	3.6%	1.4%	10.0%	28.6%	51.4%	3.6%
	1.4%	1.4%	4.3%	17.9%	32.9%	39.3%	2.9%
g. wydarzenia miejskie, typu jarmarki, zawody promujące zdrowy tryb życia	7.1%	7.1%	10.7%	25.7%	30.0%	16.4%	2.9%
	7.7%	5.7%	10.0%	27.9%	25.0%	20.7%	3.6%
h. imprezy dla dzieci spędzających wakacje lub ferie w mieście	2.9%	1.4%	8.6%	18.6%	22.9%	44.3%	1.4%
	2.1%	2.9%	8.6%	15.0%	22.9%	45.7%	2.9%
i. pokazy sportów ekstremalnych	5.0%	2.9%	8.6%	16.4%	30.7%	35.7%	0.7%
	7.9%	5.7%	7.9%	20.0%	25.7%	32.1%	0.7%

3. Proszę ocenić w skali od 0 do 5, gdzie 0 oznacza „wcale”, a 5 oznacza „w bardzo dużym stopniu”, jak bardzo był(a)by Pan(i) zainteresowana następującymi formami spędzania wolnego czasu, gdyby były one dostępne w budynku stadionu:

Formy spędzania wolnego czasu	wcale 0	1	2	3	4	w bardzo dużym stopniu 5	nie wiem
a. boisko do gier zbiorowych	4.3%	3.6%	7.9%	17.9%	32.1%	32.9%	1.4%
	5.7%	1.4%	7.9%	19.3%	29.3%	34.3%	2.1%
b. kort tenisowy	8.6%	2.9%	10.0%	21.4%	33.6%	21.4%	2.1%
	11.4%	11.4%	21.4%	20.7%	18.6%	12.9%	3.6%
c. ścianka wspinaczkowa	9.3%	9.3%	9.3%	21.4%	23.6%	23.6%	3.6%
	9.3%	7.9%	10.0%	19.3%	22.9%	28.6%	2.1%
d. basen	4.3%	0.7%	1.4%	9.3%	17.9%	66.4%	0.0%
	4.3%	4.3%	9.3%	11.4%	19.3%	48.6%	2.9%
e. fitness	5.7%	7.9%	10.7%	17.1%	28.6%	27.9%	2.1%
	6.4%	3.6%	8.6%	12.9%	25.0%	40.7%	2.9%
f. zajęcia z zakresu sztuk walki	10.7%	10.7%	12.1%	17.9%	32.9%	13.6%	2.1%
	11.4%	9.3%	16.4%	24.3%	19.3%	16.4%	2.9%

4. Czy w Poznaniu jest “zdecydowanie za mało”, “trochę za mało”, “tyle ile trzeba”, “trochę za dużo” czy “zdecydowanie za dużo” wymienionych poniżej obiektów sportowych?

Obiekty sportowe	zdecydowanie za mało	trochę za mało	tyle, ile trzeba	trochę za dużo	zdecydowanie za dużo	nie wiem
a. boiska piłkarskie	22.1%	38.6%	21.4%	0.0%	0.7%	17.1%
	15.7%	40.7%	29.3%	2.9%	7.9%	3.6%
b. boiska do koszykówki	20.7%	40.7%	24.3%	0.7%	0.7%	12.9%
	20.0%	45.0%	20.7%	4.3%	3.6%	6.4%
c. inne typy boisk	16.4%	47.1%	15.0%	1.4%	0.7%	19.3%
	20.7%	38.6%	16.4%	7.9%	0.0%	16.4%
d. pływalnie	35.0%	40.0%	17.9%	0.7%	0.0%	6.4%
	44.3%	29.3%	15.0%	5.7%	3.6%	3.6%
e. lodowiska	45.7%	40.0%	10.0%	0.7%	0.0%	3.6%
	40.0%	38.6%	10.7%	3.6%	4.3%	2.9%

5. Niektórzy ludzie sądzą, że jedynie piłkarze Lecha powinni mieć dostęp do boisk treningowych wokół stadionu. Założmy, że lokują się oni na jednym krańcu skali od 1-7, w punkcie 1. Inni ludzie uważają, że dostęp do boisk treningowych wokół stadionu powinny mieć wszystkie kluby piłkarskie, zarówno zawodowe, jak i amatorskie. Założmy, że lokują się oni na przeciwległym krańcu skali, w punkcie 7. Opinie pozostałych osób lokują się gdzieś pomiędzy 1 a 7. Gdzie na poniższej skali umieścić(a)by Pan(i) swoją opinię?

boiska treningowe dla Lecha 1	2	3	opinie mieszczące się mniej więcej w środku 4	5	6	boiska treningowe dla wszystkich klubów 7	nie wiem
9.3%	2.9%	7.1%	20.7%	21.4%	12.1%	24.3%	2.1%
6.4%	4.3%	12.9%	25.0%	12.9%	9.3%	28.6%	0.7%

6. Z którą z poniższych opinii zgadza się Pan(i) najbardziej?

Z boisk treningowych przy stadionie powinni korzystać tylko piłkarze „Lecha”	9.3%	12.1%
Boiska powinny służyć wszystkim poznańskim klubom profesjonalnie zajmującym się piłką nożną	38.6%	45.7%
Boiska powinny być dostępne dla wszystkich poznańskich klubów piłkarskich	50.0%	35.0%
Nie wiem	2.1%	7.1%

7. Niektórzy ludzie sądzą, że dostęp do głównego boiska na stadionie powinni mieć wyłącznie piłkarze Lecha. Założmy, że ich opinie lokują się na jednym krańcu skali od 1-7, w punkcie 1. Inni ludzie uważają, że dostęp do głównego boiska powinny mieć wszystkie kluby piłkarskie, zarówno zawodowe, jak i amatorskie. Założmy, że ich opinie lokują się na przeciwległym krańcu skali, w punkcie 7. Opinie pozostałych osób lokują się gdzieś pomiędzy 1 a 7. Gdzie na poniższej skali umieścić(a)by Pan(i) swoją opinię?

dostęp do głównego boiska tylko dla „Lecha” Poznań 1	2	3	opinie mieszczące się mniej więcej w środku 4	5	6	dostęp do głównego boiska dla wszystkich klubów zawodowych 7	nie wiem
7.9%	8.6%	7.9%	27.9%	15.7%	10.7%	21.4%	0.0%
8.6%	11.5%	14.3%	27.1%	12.9%	6.4%	18.0%	0.7%

8. Czy Pana(i) zdaniem infrastruktura stadionowa powinna być udostępniana na treningi i mecze:

jedynie klubowi „Lech”	7.9%	13.6%
wszystkim profesjonalnym klubom piłkarskim	39.3%	54.3%
wszystkim chętnym klubom piłkarskim, zarówno profesjonalnym, jak i nieprofesjonalnym	45.7%	30.7%
nie wiem	7.1%	1.4%

9. Niektórzy ludzie uważają, że poznaniacy powinni mieć jak najszerzy dostęp do nowego stadionu, nawet jeśli wiązałoby się to z kosztami dla miasta. Załóżmy, że ich opinie lokują się na jednym krańcu skali od 1-7, w punkcie 1. Inni ludzie uważają, że nowy stadion powinien być samowystarczalny pod względem finansowym dzięki działalności komercyjnej, nawet jeśli oznaczałoby to, że stadion nie będzie dostępny dla zwykłych ludzi. Załóżmy, że ich opinie lokują się na przeciwległym krańcu skali, w punkcie 7. Opinie pozostałych osób lokują się gdzieś pomiędzy 1 a 7. Gdzie na poniższej skali umieścić(a)by Pan(i) swoją opinię?

ludzie powinni mieć dostęp do stadionu, nawet jeśli oznacza to koszty dla miasta 1	2	3	opinie mieszczące się mniej więcej w środku 4	5	6	dzięki działalności komercyjnej stadion powinien być samowystarczalny pod względem finansowym 7	nie wiem
5.7%	5.0%	7.1%	32.9%	15.7%	13.6%	18.6%	1.4%
12.1%	2.1%	7.9%	42.1%	9.3%	12.1%	13.6%	0.7%

10. Jak duży udział w kosztach utrzymywania infrastruktury stadionu powinno mieć miasto? Proszę określić swoje stanowisko wykorzystując poniższą skalę, gdzie 0 oznacza „żaden”, a 10 „całkowity”

żaden 0	1	2	3	4	opinie mieszczące się mniej więcej w środku 5	6	7	8	9	całkowity 10	nie wiem
28.6%					34.3%	36.5%					0.7%
34.3%					36.4%	27.2%					2.1%

11. Niektórzy ludzie sądzą, że koszty utrzymywania infrastruktury na stadionie powinni ponosić użytkownicy stadionu oraz przedsiębiorstwa działające na stadionie. Załóżmy, że ich opinie lokują się na jednym krańcu skali 1-7, w punkcie 1. Inni ludzie sądzą, że koszty utrzymywania infrastruktury na stadionie powinno ponosić miasto. Załóżmy, że ich opinie lokują się na przeciwległym krańcu skali, w punkcie 7. Gdzie na poniższej skali umieścić(a)by Pan(i) swoją opinię?

koszty ponoszą użytkownicy i przedsiębiorstwa działające na stadionie 1	2	3	opinie mieszczące się mniej więcej w środku 4	5	6	koszty ponosi miasto 7	nie wiem
12.9%	12.9%	19.2%	31.4%	13.6%	5.7%	3.6%	0.7%
16.4%	12.9%	14.3%	39.3%	12.9%	0.7%	2.9%	0.7%

12. Czy uważa Pan(i), że koszt utrzymania infrastruktury stadionowej (budynek, sprzęt sportowy) powinien być opłacany przez:

miasto	25.7%	7.1%
użytkowników, z niewielkim wsparciem finansowym miasta	47.1%	57.1%
tylko użytkowników	2.9%	3.6%
użytkowników, a miasto powinno dodatkowo móc zarobić wynajmując pomieszczenia	19.3%	29.3%
Nie wiem	5.0%	2.9%

13. Z którym z poniższych stwierdzeń zgadza się Pan(i) najbardziej?

Stadion powinien być zagospodarowany tak, aby miasto przede wszystkim odzyskało zainwestowane pieniądze, budując obiekty handlowe, organizując komercyjne usługi i rozrywkę na stadionie i wokół niego	12.9%	23.6%
Na stadionie trzeba umieścić obiekty handlowe i usługowe, aby przyniosły możliwie największy zwrot zainwestowanych pieniędzy, ale teren wokół powinien być miejscem rekreacji poznaniaków	40.7%	37.1%
Miasto powinno wykorzystać stadion oraz tereny wokół dla promocji sportu i rekreacji wśród poznaniaków, nawet kosztem znacznych wydatków z budżetu miasta	40.0%	36.4%
Nie wiem	6.4%	2.9%

14. Jak istotne są poszczególne działania zmierzające do modernizacji stadionu przy ulicy Bułgarskiej? Proszę użyć poniższej skali, gdzie 0 oznacza „całkiem nieważne”, a 10 „ogromnie ważne”

	całkiem nieważne	1	2	3	4	opinie mieszczące się mniej więcej w środku	5	6	7	8	9	ogromnie ważne	10	nie wiem
a. Lech zarządza stadionem i jest jego głównym użytkownikiem.	30.0%					28.6%	39.4%					2.1%		
	42.8%					25.0%	26.4%					5.7%		
b. Centrum sportu i rekreacji jest zarządzane przez organizację taką jak POSiR i dostępne dla wszystkich	24.2%					31.4%	42.1%					2.1%		
	41.5%					22.9%	30.8%					5.0%		
c. Niezależny operator zarządza skomercjalizowaną przestrzenią wokół	25.7%					25.0%	45.7%					3.6%		
	12.1%					20.7%	59.2%					7.9%		
d. Duży komercyjny operator zarządza dużym komercyjnym kompleksem sportowo-rozrywkowym.	28.6%					22.1%	47.9%					1.4%		
	34.3%					22.1%	37.1%					6.4%		

15. Który ze sposobów modernizacji stadionu przy Bułgarskiej wydaje się Panu(i) najlepszy?

a. Lech zarządza stadionem i jest jego głównym użytkownikiem.	20.0%	16.4%
b. Centrum sportu i rekreacji jest zarządzane przez organizację taką jak POSiR i dostępne dla wszystkich klubów piłkarskich.	33.6%	16.4%
c. Niezależny operator zarządza skomercjalizowaną przestrzenią wokół stadionu i przestrzenią udostępnioną do użytku publicznego.	27.1%	48.6%
d. Duży komercyjny operator zarządza dużym komercyjnym kompleksem sportowo-rozrywkowym.	17.9%	17.9%
Nie wiem	1.4%	0.7%

16. Który ze sposobów modernizacji umieścił(a)by Pan(i) na drugim miejscu?

a. Lech zarządza stadionem i jest jego głównym użytkownikiem.	17.1%	20.1%
b. Centrum sportu i rekreacji jest zarządzane przez organizację taką jak POSiR i dostępne dla wszystkich klubów piłkarskich.	30.7%	21.4%
c. Niezależny operator zarządza skomercjalizowaną przestrzenią wokół stadionu i przestrzenią udostępnioną do użytku publicznego.	35.0%	35.0%
d. Duży komercyjny operator zarządza dużym komercyjnym kompleksem sportowo-rozrywkowym.	16.4%	22.9%
Nie wiem	0.7%	0.7%

17. Który ze sposobów modernizacji umieścił(a)by Pan(i) na trzecim miejscu?

a. Lech zarządza stadionem i jest jego głównym użytkownikiem.	15.7%	22.1%
b. Centrum sportu i rekreacji jest zarządzane przez organizację taką jak POSiR i dostępne dla wszystkich klubów piłkarskich.	27.9%	32.9%
c. Niezależny operator zarządza skomercjalizowaną przestrzenią wokół stadionu i przestrzenią udostępnioną do użytku publicznego.	24.3%	20.7%
d. Duży komercyjny operator zarządza dużym komercyjnym kompleksem sportowo-rozrywkowym.	31.4%	22.9%
Nie wiem	0.7%	1.4%

18. Proszę określić swoje stanowisko w kwestii przebudowy stadionu przy ulicy Bułgarskiej na cele EURO 2012. W tym celu proszę wykorzystać poniższą skalę, gdzie 0 oznacza „całkowicie niezadowolony(a)”, a 10 „całkowicie zadowolony(a)”.

całkowicie niezadowolony(a)	1	2	3	4	opinie mieszczące się mniej więcej w środku	6	7	8	9	całkowicie zadowolony(a)	nie wiem
0					5					10	
5.0%					17.9%	75.7%					1.4%

19. Jak określił(a)by Pan(i) swoje stanowisko w kwestii przygotowań do EURO 2012 w Poznaniu, jeśli chodzi o drogi, transport i hotele? Proszę użyć poniższej skali, gdzie 0 oznacza „całkowicie niezadowolony(a)”, a 10 „całkowicie zadowolony(a)”.

całkowicie niezadowolony(a)	1	2	3	4	opinie mieszczące się mniej więcej w środku	6	7	8	9	całkowicie zadowolony(a)	nie wiem
0					5					10	
15.7%					37.1%	45.6%					1.4%